

BG

BG

BG

КОМИСИЯ НА ЕВРОПЕЙСКИТЕ ОБЩНОСТИ

Брюксел, 29.10.2009
COM(2009)594 окончателен

СЪОБЩЕНИЕ НА КОМИСИЯТА

„ЕЛЕКТРА“

**За конкурентоспособна и устойчива електротехническа промишленост
в Европейския съюз**

СЪОБЩЕНИЕ НА КОМИСИЯТА

„ЕЛЕКТРА“

За конкурентоспособна и устойчива електротехническа промишленост в Европейския съюз

1. ВЪВЕДЕНИЕ

Съветът по конкурентоспособност¹ от месец май 2009 г. определи електротехническата промишленост² като ключов фактор за конкурентна и стабилна промишлена основа в Европейския съюз (ЕС).

Електротехниката е една от най-големите индустрии в света. Тя обхваща широка гама продукти – от обикновени потребителски стоки до високотехнологични промишлени турбини, енергийни мрежи и електроцентрали. В ЕС тази промишленост наброява около 200 000 предприятия, предимно МСП, в които работят близо 2,8 милиона души. Общата продукция за 2008 г. възлиза на 411 млрд. евро, а делът ѝ в износа на ЕС е 10 %, което представлява лек търговски излишък³.

ЕС заема второ място в световната продукция на електротехническата промишленост с 21 %, като се нарежда след Китай (с 30 %) и преди САЩ и Япония (с по 19 %). От гледна точка на добавената стойност той е втори след САЩ и преди Япония и Китай. Европейските електротехнически продукти имат добра репутация благодарение на своето качество и надеждност. Конкурентите обаче скъсяват разстоянието все повече, докато ЕС все още не е съумял да преодолее конкурентните предимства на САЩ. Необходима е специална стратегия за електротехническата промишленост, за да се запази и подобри нейната конкурентоспособност в световен мащаб.

Бъдещето на електротехническата промишленост като производител на технологии за широка гама приложения зависи от използването на големия потенциал за растеж на определени пазари, сред които инфраструктура за енергоснабдяване, енергийно-ефективни сгради, транспортни мрежи, промишлено производство, и от разработването на интелигентни технологии, които да отговорят на настоящите и бъдещите потребности на обществото.

В настоящото съобщение е представен накратко потенциалът за растеж в краткосрочен и дългосрочен план на посочените пазари и са изброени действията и инструментите, необходими за запазване конкурентоспособността на електротехническата промишленост, като същевременно се отключи нейният потенциал за принос към целите на ЕС в областта на изменението на климата за 2020 г. То се опира на

¹ Документ 10082/09.

² За продуктите, които се включват, вж.: http://ec.europa.eu/enterprise/electr_equipment/electrereport_annex1.pdf.

³ http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page?_pageid=0.1136217.0_45571467&_dad=portal&_schema=PORTAL.

препоръките от доклада „Електра“ за 2008 г.⁴ и представлява връзката между тях и текущите и предстоящите политики на ЕС. В него също така е взет предвид Европейският план за икономическо възстановяване⁵, насочен към запазването в краткосрочен план на предприятия и работни места в Европа.

2. ПРЕВЪРЩАНЕ НА ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВАТА ВЪВ ВЪЗМОЖНОСТИ

2.1. Научни изследвания, развойна дейност и иновации

Електротехническата промишленост няма достъп до научноизследователска и развойна дейност или иновации и финансиране за тях. Основната причина за това е фактът, че тя е съставена предимно от МСП. Обикновено финансовите пазари и институции са по-предпазливи при инвестиране в научноизследователски и развойни проекти, особено когато става въпрос за МСП. Има много схеми за подкрепа на научноизследователската, развойната дейност и иновациите, но те трябва да бъдат съгласувани⁶ и координирани по-добре от гледна точка както на предлагането, така и на търсенето.

Партньорите в „Enterprise Europe Network“⁷ и клъстерните организации⁸ трябва да подобрят и да повишат професионалното равнище на своите услуги за подпомагане на отрасъла, както и да интегрират по-добре иновационните МСП. Като цяло клъстерите отговарят на потребностите на електротехническата промишленост, тъй като предоставят или канализират специфични за отрасъла услуги в подкрепа за бизнеса⁹. Сред тях са улесняване на сътрудничество между МСП и научноизследователски институти, оказване на подкрепа, свързана с правата върху интелектуална собственост,¹⁰ и насърчаване на трансфера на технологии. Тези услуги следва да бъдат съобразени с препоръката на Комисията относно управлението на интелектуалната собственост в дейностите по трансфер на знания и кодекса на добрите практики за университетите и другите публични научноизследователски организации¹¹. Самите предприятия от електротехническата промишленост трябва да бъдат по-активни при подкрепата на инициативите на клъстерите и присъединяването си към тях.

Научните изследвания и иновациите могат да бъдат стимулирани също така с фискални мерки, например чрез данъчни стимули или ваучери за иновация, както и чрез подобряване на условията за инвестиране на рисков капитал, примерно за бизнес ангели или за трансграничен рисков капитал.

Безпокойствата по отношение на капацитета за иновации бяха в основата при избора на електротехническата промишленост в рамките на надзора над продуктовете пазари и отраслите. Текущо разследване има за цел да бъдат установени недостатъците с

⁴ http://ec.europa.eu/enterprise/electr_equipment/electra.htm. Докладът „ЕЛЕКТРА“ бе изготвен с помощта на Европейската комисия, но не изразява непременно нейното становище.

⁵ COM(2008) 800.

⁶ Мини-проучване на тема „Взаимодействия между инструментите на ЕС за подпомагане на иновациите“, юни 2008 г.

⁷ http://www.enterprise-europe-network.ec.europa.eu/index_en.htm.

⁸ COM(2008) 652.

⁹ Инициатива Europe INNOVATM: <http://www.europe-innova.org/index.jsp>.

¹⁰ <http://www.ipr-helpdesk.org/>.

¹¹ C(2008) 1329.

показателни конкретни проучвания, както и те да бъдат анализирани в по-широк план. С това разследване ще бъде определено по какъв начин могат да бъдат подобрени иновациите, за да се преодолеят съществуващите недостатъци¹².

Европейските технологични платформи са ценен индикатор на технологичните тенденции, засилват най-важните за промишлеността научноизследователски дейности и създават „пътни карти“ на технологичното развитие. Отделните европейски технологични платформи се занимават с потребностите и предизвикателствата в съответните им технологични области и се очаква те да бъдат успешно решение на предконкурентния етап (на етап ранно разработване). Много от тях са от особено значение за електротехническата промишленост¹³.

Чрез стратегическия план за енергийни технологии¹⁴ се цели ускоряване на научните изследвания, демонстрациите и развиването на нисковъглеродни технологии посредством сътрудничеството между промишлеността, научноизследователските организации и правителствените органи. Той представлява рамка за улавянето и съхраняването на въглерода и други основни технологични предизвикателства пред ЕС с оглед постигане на целите на ЕС в областта на изменението на климата за 2020 г. Много от предложенията са пряко свързани с оборудването и технологиите на електротехническата промишленост.

Европейският план за икономическо възстановяване включва „интелигентно инвестиране“ в научни изследвания в подкрепа на иновациите в производствения, строителния и автомобилния отрасли, които са особено засегнати от кризата и са изправени пред значителни предизвикателства при прехода към „зелената“ икономика. Три публично-частни партньорства, оценени на над 3,2 млрд. евро, са в процес на учредяване, а целта им е да насърчават публичния интерес и ангажиментите и лидерството от страна на промишлеността за определяне на стратегическите научноизследователски дейности в тези три отрасли. Това следва да бъде от полза за електротехническата промишленост, тъй като тя е производител на много от въпросните технологии.

2.2. Необходимост от квалификации и поддържане на тяхното равнище

Сериозен проблем, който възпрепятства развитието на електротехническата промишленост, особено по отношение на научноизследователската дейност и иновациите, е недостигът на инженери и други висококвалифицирани специалисти, които да разработват и произвеждат авангардни технологии. Този проблем трябва да бъде решен, за да може да се запази позицията на ЕС на технологичен лидер.

В краткосрочен план държавите-членки трябва да въведат или да засилят ползването на програми за обучение или платени стажове, за да се гарантира не само запазването на квалификацията на работниците по време на икономическата криза, но и нейното повишаване с оглед възстановяването на икономиката. Бъдещата конкурентоспособност на техническия отрасъл и неговата способност да предоставя технологии, които допринасят за постигане на целите на ЕС в областта на изменението

¹² http://ec.europa.eu/economy_finance/publications/publication13083_en.pdf.

¹³ За пълния списък виж: http://cordis.europa.eu/technology-platforms/individual_en.html.

¹⁴ COM(2007) 723.

на климата, ще зависи до голяма степен от начина, по който кризата ще засегне неговата налична работна сила.

В дългосрочен план предизвикателството за промишлеността, социалните партньори, националните органи и образователните системи и системите за професионална квалификация¹⁵, при възможност – в сътрудничество помежду си, е да се гарантира наличието на висококвалифицирани и образовани работници с подходящо съчетание между теоретични и практически умения¹⁶.

За целта ЕС насърчава различни политики, включително инициативата „Нови умения за нови работни места“¹⁷, гъвкавата сигурност¹⁸, ученето през целия живот¹⁹ и електронните умения²⁰. Понастоящем се проучва доколко е целесъобразно създаването на общоевропейски и браншови съвети по въпросите на квалификацията и заетостта, които да служат като платформи за споделяне на информация и обмен на добри практики между заинтересованите страни от отрасъла, националните органи и организациите, отговорни за образованието и професионалното обучение. Предизвикателството, което представлява осигуряването на висококвалифицирана работна сила, е признато и от европейските социални партньори. Комисията ще насърчава социалния диалог по отрасли в ЕС като инструмент за добро управление и в електротехническата промишленост, за да се допринесе за повишаването на квалификацията и подобряване на съответствието между необходими и налични умения. Други отрасли, изправени пред подобни предизвикателства, като например европейските отрасли на газта и електроенергията, могат да споделят своя положителен опит в тази сфера.

Като част от Европейското научноизследователско пространство, неотдавна стартиралото Европейско партньорство за научни изследователи е една от инициативите, насочени към непреодолените все още бариери пред мобилността в рамките на ЕС, по-специално за научни изследователи и висококвалифицирани специалисти. Европейското научноизследователско пространство позволява на Европа да представя една последователна политика при участията си в международни форуми и пред своите основни международни партньори. Публичните органи на всички равнища насърчават заедно съгласуваността между своите дейности по сътрудничество в областта на научните изследвания и развиват съвместни инициативи, които осигуряват на Европа лидерска позиция при посрещането на глобалните предизвикателства и постигане на целите за устойчиво развитие²¹. В този контекст проблемът с липсата на валидно в целия ЕС признаване на квалификациите на инженерите все още не е решен.

Друга важна мярка е директивата за „Синя карта“²², която има за цел да отговори на непрекъснато променящите се потребности на трудовия пазар на ЕС чрез създаване на

¹⁵ COM(2008) 865.

¹⁶ <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?langId=en&catId=89&newsId=529&furtherNews=yes>.

¹⁷ COM(2008) 868.

¹⁸ <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=102&langId=en>

¹⁹ http://ec.europa.eu/education/index_en.htm.

²⁰ COM(2007) 496; http://ec.europa.eu/enterprise/sectors/ict/e-skills/index_en.htm.

²¹ http://ec.europa.eu/research/era/index_en.html.

²² Директива 2009/50/ЕО на Съвета от 25 май 2009 г., *ОВ L 155, 18.6.2009 г.*

ускорена и гъвкава процедура за приемане на висококвалифицирани специалисти от държави извън ЕС.

2.3. Борба с изменението на климата и подобряване на енергийната ефективност

Електротехническата промишленост е основен производител на ефективни и екологични технологии. Значителният ѝ принос за постигане на целите в областта на изменението на климата за 2020 г. дава възможност да се повиши нейната бъдеща конкурентоспособност и лидерската ѝ позиция в технологично отношение в световен мащаб²³. Най-добрият начин е енергийната ефективност да стане целева във всички пазарни сегменти и бъдат напълно използвани вече наличните технологии. Понастоящем дялът на директното използване на електроенергия в сградите, промишлеността и транспорта достига до 23 % от общото енергийно потребление на ЕС²⁴. Целият потенциал за спестяване на енергия до 2020 г. (в сравнение с 2005 г.) е между 25 % и 30 %²⁵. Тъй като около 80 % от инсталираните в момента енергоемки продукти все още ще съществуват през 2020 г.²⁶, заместването на продуктите при излизането им от употреба с по-ефективни модели не е достатъчно: използваните понастоящем продукти трябва да бъдат усъвършенствани, за да използват по-енергийно-ефективни техники.

Четири основни пазара, на които електротехническите технологии вече могат да въздействат върху енергийните доставки и търсене, са:

- електроснабдяване
- промишлени приложения
- транспорт
- сгради.

Разработването и подобряването на продуктите и процесите, за да имат те пазарна реализация, зависи основно от промишлеността, но публичните органи трябва да предоставят подходяща рамка: да се премахнат регулаторните пречки, да се повиши осведомеността, да се мобилизират финансови ресурси и инструменти, да се активизират пазарните сили и да се поощрят технологичното развитие, научните изследвания и иновациите. Въпреки настоящата икономическа криза, инвестициите от обществения и частния сектор, необходими за постигане на значително спестяване на енергия, трябва да бъдат приоритет.

Системата за търговия с емисии на ЕС²⁷ за намаляване на емисиите на парникови газове може да доведе до повишаване на конкурентоспособността на

²³ http://ec.europa.eu/enterprise/electr_equipment/electrareport_annex3.pdf – от 2005 до 2020 г. пазарните стойности за енергийни доставки и автоматизация ще нараснат съответно от .22 млрд. евро до 58 млрд. евро и от 34 млрд. евро до 84 млрд. евро.

²⁴ COM(2005) 265.

²⁵ COM(2006) 545.

²⁶ http://ec.europa.eu/enterprise/electr_equipment/electrareport.pdf.

²⁷ Документ 17271/1/08 — Заключение на председателството, декември 2008 г.

електротехническата промишленост като производител на технологии за ограничаване на емисиите на CO₂. Устойчивото програмиране на системата за търговия с емисии може да допринесе за намаляване на CO₂, развиване на технологии, създаване на повече работни места и предотвратяване на „изпускане на производството“ в ЕС и „изпускане на въглерод“ извън ЕС. Освен това от 2013 г. нататък държавните приходи от системата за търговия с емисии (ако се използват пряко съгласно правилата за държавните помощи) могат да бъдат основен източник на съфинансиране за инвестициите с по-висока степен на въздействие, което също така ще ограничи риска от преместване на производствата, източници на CO₂.

2.3.1. *Производство, пренос и разпределение на енергия*

Централите за производство на енергия от изкопаеми горива са основните производители на енергия в ЕС-27, като за 2006 г. дялът им е 53,6 % от брутното производство на електроенергия²⁸. Средната ефективност на тези централи обаче при производството на електроенергия е под 40 %²⁹. Загубите са близо 60 % при производството и още 5–10 % при преноса и разпределението, така че само 30 % стигат до потребителите като крайна налична електроенергия³⁰. Подобряването на средната ефективност при енергийното производство чрез усъвършенстване на оборудването може да повиши средните стойности от 40 на 60 %, а при използване на комбинирани технологии за топлинна и електроенергия³¹ – до 85 %³². Ако се окажат успешни, възможно е да се получи международно търсене на такива електроцентрали, и по-специално в страни с бързо развиваща се икономика като Китай, Индия и Бразилия. Тъй като обикновено подобно оборудване се инсталира за поне 20–30 години, сроковете на изпълнение са от съществено значение за постигане на желаните резултати.

Все по-често на възобновяемите източници на енергия се гледа като на алтернатива на изкопаемите горива. Техният прираст може да даде импулс на електротехническата промишленост и да има въздействие върху стабилността на мрежите, но за целта е необходимо разработване на динамично натрупване на енергия в по-голям мащаб. Очаква се директивата за насърчаване използването на енергия от възобновяеми източници³³ да ускори приемането на въпросните технологии на пазара.

За да бъдат пригодени към използването на децентрализирани възобновяеми източници и за да се подобри ефективността като цяло, енергийните мрежи в ЕС трябва да бъдат модернизирани³⁴. За поддържането и подобряването на сигурни и ефективни мрежи, от жизненоважно значение за едно модерно общество и за енергийната сигурност на ЕС,

²⁸ http://ec.europa.eu/energy/publications/doc/statistics/part_2_energy_pocket_book_2009.pdf, стр. 30.

²⁹ „Energy Technology Perspectives 2008“ („Перспективи за енергийните технологии 2008 г.“) на Международната агенция по енергетика.

³⁰ „Energy Technology Perspectives 2008“ („Перспективи за енергийните технологии 2008 г.“) на Международната агенция по енергетика.

³¹ Директиви 2004/8/ЕО и 2007/74/ЕО.

³² „Energy Technology Perspectives 2008“ („Перспективи за енергийните технологии 2008 г.“) на Международната агенция по енергетика.

³³ Директива 2009/28/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 23 април 2009 г., ОВ L 140, 5.6.2009 г., стр. 16–62.

³⁴ Настоящата мрежова система е изградена основно за разпределение на електроенергия в една посока.

ще бъдат необходими значителни инвестиции³⁵ в интелигентно отчитане и интелигентни мрежи, които да позволят управлението на вариращите в пространството и времето източници на енергия.

Държавите-членки следва да ускорят процедурите по одобрение и издаване на разрешителни за големи инфраструктурни инвестиции и да координират тези процеси при планирани трансгранични връзки.

Загубите при пренос на енергия могат да бъдат намалени при преминаване на постоянен ток за пренос на големи разстояния и да се замени променливият ток, който е по-подходящ за по-кратки връзки. Постоянният ток е особено подходящ, ако производствените центрове са далеч от централите за потребление, както и за подводни операции, например за свързване на разположени в морето вятърни паркове с мрежи на сушата. В случаите, в които отрасълът не е способен да постигне договореност за саморегулиране, Комисията разглежда възможността да предложи мерки по прилагането на директивата за енергоемки продукти³⁶ за някои високоенергоемки продукти, използвани за инфраструктура. В този контекст Комисията проучва целесъобразността от въвеждане на изисквания по отношение на трансформаторите и свързаното с тях оборудване.

Въздушните електропроводи предизвикаха у обществеността безпокойство относно излагането на нискочестотни електромагнитни полета, както и дебат по въпросите на околната среда. В някои случаи използването на кабелни електропроводи би могло да бъде решение³⁷, но това не е широко разпространена практика. Това би следвало да бъде неразделна част от европейската стратегия за транспортните мрежи, като по този начин се създават взаимодействия и се съкращават разходите и сроковете³⁸. Съображенията от гледна точка на околната среда, свързани със законодателството по „Натура“ (опазване на природата) също ще трябва да бъдат взети предвид.

Като цяло при производството, преноса и разпределението на електроенергия пазарните сили в ЕС все още са много слаби, а регулаторните пречки продължават да са налице. Предварително условие за повече конкуренция на пазара на електроенергия е наличието на напълно либерализиран вътрешен енергиен пазар.

2.3.2. *Промислени приложения*

Промислеността консумира 30 % от крайното енергийно търсене в ЕС³⁹. С промени в някои производствени процеси могат да бъдат направени спестявания от 30 до 65 %⁴⁰. За да се проучи пълният потенциал за спестявания, промислеността на ЕС като цяло трябва да приеме инвестирането в енергийно-ефективни приложения като

³⁵ http://ec.europa.eu/enterprise/electr_equipment/electrereport_annex2.pdf.

³⁶ Директива 2005/32/ЕО относно екодизайна на енергоемките продукти; ОВ L 121, 22.7.2005 г.

³⁷ Замянето на въздушните електропроводи с кабелни електрически мрежи има известни ограничения, по-специално защото те имат голям капацитивен товар, който трябва да бъде компенсиран приблизително на всеки 50 км.

³⁸ COM(2007) 135.

³⁹ COM(2005) 265.

⁴⁰ http://ec.europa.eu/enterprise/electr_equipment/electra.htm.

стратегическо управленско решение, като например се използва моделът за управление на енергията по ISO⁴¹.

Големи спестявания на енергия могат да бъдат направени в два основни производствени процеса:

- Електродвигателите използват до 70 % от електроенергията, консумирана в промишлени приложения, а половината от тях могат да бъдат модернизирани с вариатори на скоростта, което би позволило значителни спестявания на енергия – до 50 %. Освен това едва 12 % от тях се контролират по електронен път. Основен елемент ще бъде мярка по прилагането от юли 2009 г.⁴² на директивата за енергоемки продукти, целяща подобряване на енергийните и екологичните характеристики на електродвигателите.
- По-голямата част от отпадната топлина, отделяна при промишлените процеси, би могла да бъде регенерирана и използвана за местно производство на енергия с помощта на парни турбини.

В допълнение към това промишлеността на ЕС като цяло би могла да подобри своята енергийна ефективност с оптимално използване на високоефективно оборудване с ниска степен на консумация като осветителни системи, двигатели, кондензатори, трансформатори и електропроводи посредством подходяща автоматизация и контрол. В това отношение процедурите и инструментите за наблюдение на функционирането и поддръжка на системите също са от значение.

2.3.3. *Транспорт*

На транспортния отрасъл се дължи около 30 % от крайното енергийно търсене⁴³ в ЕС. Потенциалните спестявания на енергия са значителни: около 26 % до 2020 г. спрямо 2005 г.⁴⁴ Оптимизацията на транспортната логистика и управлението на трафика могат да осигурят големи преимущества по отношение на енергийната ефективност. Иновационните технологии в електротехническата промишленост помагат за спестяване на енергия и намаляване на емисиите на CO₂.

Плановите за възстановяване на държавите-членки за смекчаване на последиците от кризата за автомобилната промишленост⁴⁵ имат въздействие не само върху спестяването на енергия и емисиите на CO₂, но и върху свързаната с тях заетост в рамките на електротехническата промишленост.

Европейската инициатива за „зелени“ автомобили в рамките на европейския план за възстановяване предлага възможност да се работи едновременно върху автомобилните технологии и върху инфраструктурата за разпределение и енергийните доставки. Това е пакет от мерки, насочен към кризата в европейския автомобилостроителен отрасъл. Неговите основни стълбове са електрифицирането на автомобилния и градския транспорт, вкл. различни научноизследователски дейности, подкрепяни от европейски

⁴¹ <http://www.iso.org/iso/pressrelease.htm?refid=Ref1122>.

⁴² Регламент (ЕО) № 640/2009 на Комисията.

⁴³ Зелена книга за енергийната ефективност.

⁴⁴ COM(2006) 545.

⁴⁵ <http://ec.europa.eu/enterprise/automotive/pagesbackground/competitiveness/index.htm>.

технологични платформи като ERTRAC (Европейския консултативен съвет за изследвания в областта на пътния транспорт) и EroSS (Европейска технологична платформа за интегриране на интелигентни системи). В инициативата са включени заеми от ЕИБ за автомобилни производители и доставчици за финансиране на иновации, както и финансиране на научни изследвания по 7-ма рамкова програма чрез публично-частни партньорства (общата сума за научни изследвания възлиза на 1 млрд. евро); някои държави-членки са въвели също така мерки от страна на търсенето, за да стимулират закупуването на нови автомобили и да подпомогнат бракуването на по-старите.

Предвид значението на намаляването на въглеродни емисии от автомобилния транспорт и цената и сигурността на петролните доставки, може би електрическите автомобили ще бъдат добра алтернатива на традиционните двигатели с вътрешно горене, използващи изкопаеми горива. В дългосрочен план масовото производство на електрически автомобили ще помогне на производителите да постигнат целите на Общността по отношение на емисиите на CO₂ от леки автомобили⁴⁶ и ще допринесе за общата цел за намаляване на емисиите на CO₂, при условие че тази електроенергия се произвежда от възобновяеми и нисковъглеродни източници. Освен ниска степен на емисии на парникови газове, тези автомобили не изпускат замърсявания през ауспуха като прахови частици и азотни окиси и издават много слаб шум. Електрическите автомобили биха могли да се използват за натрупване на енергия в децентрализирана енергийна система, като по този начин биха допринесли за премахване на максимумите на товара в мрежата. Според междинния доклад за CARS21⁴⁷, в краткосрочен или средносрочен план е вероятно хибридните технологии (хибриди и хибриди с възможност за включване към електрическата мрежа) да се използват успоредно с двигателите с вътрешно горене. В средно- и дългосрочен план най-обещаващите варианти са изцяло електрически автомобили и автомобили, захранвани с водород. При все това е необходимо полагане на големи усилия, за да станат електрическите автомобили жизнеспособни от търговска гледна точка. Значителна пречка е цената на електрическите автомобили, свързана с цената на акумулаторните батерии с висока енергийна плътност, постоянните инвестиции в научноизследователска и развойна дейност и малките икономии от мащаба на ранния етап от въвеждането им на пазара. Краткият пробег и оскъдната инфраструктура за презареждане са практически проблеми за потребителите. И накрая, необходимо е да се гарантира подходящото функциониране на вътрешния пазар на електрически автомобили чрез приемане на хармонизирани изисквания за одобрение.

2.3.4. Сгради

На търговските, обществените и жилищните сгради се дължат близо 40 % от съвкупното крайно енергийно търсене, над 27 % от които са под формата на електроенергия⁴⁸. До 2020 г. потенциалните спестявания на енергия могат да бъдат до 30 % спрямо 2005 г.⁴⁹ По-голямата част от енергията се използва за отопление (котли,

⁴⁶ Съгласно Регламент (ЕО) № 443/2009 за определяне на стандарти за емисиите от нови леки пътнически автомобили като част от цялостния подход на Общността за намаляване на емисиите на CO₂ от лекотоварните превозни средства. Вж.: http://ec.europa.eu/environment/air/transport/co2/co2_home.htm.

⁴⁷ Междинен преглед на CARS 21 и конференция на високо равнище – заключения и доклад.

⁴⁸ Зелена книга за енергийната ефективност.

⁴⁹ COM(2006) 545.

водонагреватели) и осветление. Енергийната ефективност на осветлението е предмет на две мерки⁵⁰ по директивата за енергоемки продукти, но през идните месеци следва да бъдат приети нови правила за минимална енергийна ефективност и етикетиране на котли и бойлери. Общественото и частното светлинно оборудване и системи консумират 20 % от съвкупното крайно търсене на електроенергия. Индустрията за осветителни тела има потенциал за спестяване на енергия между 30 % и 65 %⁵¹. Съвременните технологии като светодиоди (LED) биха могли да спестят 30 % от настоящото потребление до 2015 г. и до 50 % до 2025 г.⁵²

Системите за управление на енергията могат да намалят до голяма степен емисиите на CO₂ от сградите. Основното предизвикателство е да бъдат намерени решения за сегашните сгради, тъй като близо 80 % от тях ще се ползват и през 2020 г. Възвръщаемостта на инвестициите ще бъде от ключово значение за собствениците и наемателите. Често пъти инвеститорът не е лицето, което ползва сградата, което означава, че за него първоначалните разходи са от по-голямо значение, отколкото енергийната ефективност през полезния живот на сградата. Необходими са обучение на специалистите от бранша, информация за потребителите, стимули за ремонт и изолиране на частни жилища, поемане на ангажимент от страна на правителствата за подобряване на енергийната ефективност на сгради, които са публична собственост, и приемане на регулаторни мерки или кодекси в отрасъла. В тази връзка директивата относно енергийните характеристики на сградите и нейното преразглеждане са ключов инструмент на Общността в областта на енергийната ефективност на сградите.

Резултати могат да бъдат постигнати с високоефективни и гъвкави продукти и системи (домакински електроуреди, отопление, вентилация и т.н.), оптимизиране на натоварванията на трансформаторите и вариатори на скоростта, детектори за присъствие за активиране на помпи и вентилатори в търговските центрове и системи за автоматизация и контрол. С тях не само се оптимизират техническите сградни системи, като се спестява енергия, но и се увеличават безопасността и сигурността. За тези цели ще допринесат повишаването на осведомеността, програмите за обучение, обществените поръчки и данъчните мерки, поощряващи продуктите с най-добри характеристики⁵³. Съществуващите сгради предоставят най-много възможности за подобрене, но при тях има и някои слабости като например безопасността. Комисията ще направи проучване как да бъде подобрена безопасността на електрическите инсталации в сградите, като същевременно бъде повишена тяхната енергийна ефективност и се позволи безопасното интегриране на възобновяеми енергийни източници и нови услуги като примерно зареждане на електрически автомобили.

При настоящата криза инвестициите на държавите-членки в подобряване на енергийната ефективност на обществени сгради като офиси, болници и училища трябва да бъде приоритет. До момента мерките на държавите-членки в подкрепа на енергийно ефективни инвестиции, и по-специално за намаляване на енергийното потребление на сградите, възлизат на данъчни стимули в размер на близо 20 млрд. евро, или 0,16 % от БВП на ЕС за периода 2009-2010 г.⁵⁴

⁵⁰ Регламент (ЕО) № 244/2009 на Комисията и Регламент (ЕО) № 245/2009 на Комисията.

⁵¹ Агенция по околната среда и управление на енергията на Франция.

⁵² COM(2008) 241.

⁵³ COM(2008) 660.

⁵⁴ http://ec.europa.eu/economy_finance/publications/publication15666_en.pdf, стр. 57-63 и стр. 72.

2.4. Отговаряне на обществените потребности – пазари с потенциал за растеж

Настоящите и бъдещите потребности на гражданите на ЕС са породени, *inter alia*, от демографските промени в резултат на застаряващото общество, което има нужда от сигурни и бързодействащи здравни системи, сградна инфраструктура, позволяваща „интелигентен“ начин на живот и интелигентна заобикаляща среда, и повече внимание на сигурността. Така електротехническата промишленост има големи възможности за разработване на иновационни технологии за бъдеща инфраструктура и приложения, за да се отговори на тези обществени потребности в доста кратък срок.

Следните приложения допринасят за посрещане на тези нужди, имат стабилна технологична и промишлена основа в Европа и зависят в по-голяма степен, отколкото други пазари, от създаването на благоприятни рамкови условия чрез специфични мерки на обществената политика.

Електромедицински продукти

Има все по-голямо търсене на добро здравно обслужване и сложни лечения. Електронните здравни системи ще бъдат от голямо значение, тъй като позволяват по-добър обмен на информация между специалистите и пациентите, като по този начин създават по-леснодостъпно за пациента здравно обслужване. С разработването на новите електронни здравни системи електротехническата промишленост не само помага на пациентите, но и създава силни конкурентни предимства в глобален мащаб. Комисията се ангажира да насърчава новите електронни здравни системи за комуникация, например чрез стандартизирани приложения.

Сгради за „интелигентен“ начин на живот и интелигентна заобикаляща среда

Този пазар ще се ръководи едновременно от повишаващите се разходи за енергия и увеличаването на домакинствата от едно лице и работата от дома. Тези фактори ще стимулират развитието в технологиите като взаимно съвместим достъп от разстояние и контрол и „по-зелени сгради“, включително пасивни и активни енергийно-ефективни технологии.

Сигурност

ЕС е изправен пред все по-големи заплахи за сигурността като терористични атаки и незаконна миграция. Електротехническата промишленост на ЕС може да даде своя принос в качеството си на производител на необходимите технически приложения⁵⁵ за повишаване на сигурността за гражданите, инфраструктурата и комуналните услуги, на границите на ЕС и в рамките на управлението на кризи⁵⁶.

2.5. Вътрешен пазар и стандартизация

Със своя унифициран регулаторен подход системата на вътрешния пазар улеснява в голяма степен свободното движение на електрически уреди. Неотдавнашните мерки за създаване на нова законодателна рамка за законодателството на ЕС за хармонизиране на продукти следва да позволи на електротехническата промишленост и на други

⁵⁵ http://ec.europa.eu/enterprise/electr_equipment/electrareport_annex3.pdf.

⁵⁶ Вж. също COM(2009) 149 относно защитата на критичната информационна инфраструктура.

отрасли да продават много по-лесно своите продукти. Като част от този процес до края на 2010 г. Комисията ще изготви предложение за задълженията на икономическите оператори и ролята на нотифицираните органи с цел да се постигне по-голяма съгласуваност в съответното законодателство. Друг елемент от новата законодателна рамка – регламентът за акредитация и надзор на пазара (Регламент № 765/2008), който влиза в сила на 1 януари 2010 г., следва да укрепи системите за надзор на пазара за продукти. Тези мерки също така следва да повишат доверието в маркировката „СЕ“.

Стандартизацията е предварително условие за функциониращи правила на ЕС за електрическите продукти. Доброволните стандарти и технически спецификации допълват изискванията на законодателството на ЕС. С помощта на европейските организации за стандартизация, включително CENELEC⁵⁷, новите технологии се разпространяват посредством прилагане на електротехнически стандарти, с което се предоставя отворен достъп за иновации.

Европейските организации за стандартизация трябва да продължат да създават необходимите стандарти, за да се улесни пазарната реализация енергийно-ефективни и екологични системи и продукти, по-специално електрическо, електронно, механично и ИКТ оборудване. За целта те трябва да заложат в още по-висока степен съображенията за екологичност и енергийна ефективност в процеса по стандартизация⁵⁸ и да определят приоритетите в съответните работни програми и мандати. Дейностите по стандартизацията също така трябва да се превърнат в още по-голяма степен в неразделна част от научноизследователските проекти по рамковите програми.

3. ЗАКЛЮЧЕНИЯ И СЛЕДВАЩИ СЪПЪРНИ

В настоящото съобщение са установени области с потенциал за растеж, в които електротехническата промишленост може да има значителен принос. По-специално политиките на ЕС в областта на изменението на климата и на енергетиката трябва да се разглеждат като възможност електротехническата промишленост да развива нови стопански дейности, нови промишлени отрасли и да разкрива нови работни места, особено във време на рецесия. Цялостното прилагане на посочените по-долу мерки следва да насърчи дългосрочните инвестиции в енергийна инфраструктура и да гарантира наличието на висококвалифициран човешки капитал, като по този начин се подсили технологичната основа на ЕС.

Трябва също така да се отбележи, че като част от Лисабонската програма и продължение на прегледа на единния пазар⁵⁹, Комисията извършва надзор над продуктовете пазари и отраслите, включително радио-, телевизионно и комуникационно оборудване и големи домакински електроуреди, както и продажбата на дребно на домакински електроуреди, радиоприемници и телевизори. Електротехническата промишленост бе избрана за това задълбочено разследване в отрасъла, тъй като тя е един от отраслите с проблеми при функционирането на пазара, който е важен от икономическа гледна точка или за подобряване на капацитета за

⁵⁷ <http://www.cenelec.eu>.

⁵⁸ Съобщение „Интегриране на екологични аспекти в европейската стандартизация“, COM(2004) 130 окончателен.

⁵⁹ http://ec.europa.eu/citizens_agenda/docs/sec_2007_1517_en.pdf

приспособяване на икономиката на ЕС. Окончателните резултати от тази дейност се очакват до края на 2009 г.

Необходимо е да бъдат предприети следните специфични действия:

Отрасълът трябва:

- (1) да увеличи своите усилия в областта на научноизследователската и развойна дейност, например да подобри енергийната ефективност на оборудването в електроенергийните мрежи и електроцентралите, и по-специално тези, които работят с изкопаеми горива.
- (2) да инвестира в автоматизация и ИКТ в промишлените приложения.
- (3) да се стреми към доброволни споразумения относно енергийната характеристика на продуктите, когато е вероятно това да доведе до постигане на целите на политиката по-бързо или с по-малко разходи, отколкото задължителните изисквания, без да влиза в колизия със законодателството на ЕС.
- (4) да разработи хармонизация в интелигентните системи за контрол на дома, включително системи за интелигентно отчитане, което да позволява работата в мрежа на домакинските електроуреди и по-добро управление на електрическите товари, както и по-добър контрол на температурата. Добър пример е подкрепеният от Комисията проект „интелигентен дом“⁶⁰.

Предприятията за комунални услуги се насърчават:

- (5) да подобряват активно електроенергийните мрежи, позволявайки интегрирането на разнообразни начини на производство на електроенергия, включително централизирани и децентрализирани източници⁶¹, и оборудване в електроцентралите за намаляване потреблението на първична енергия и емисиите на CO₂, за да се гарантира правилното функциониране на вътрешния енергиен пазар и сигурността на доставките.

Държавите-членки се приканват:

- (6) да улеснят създаването на нови транснационални енергийни връзки, позволяващи по-доброто използване на съществуващия капацитет въз основа на отговорността на отрасъла и неговите концепции. Трябва да се обърне внимание на използването на системи от кабелни електропроводи за пренос на мощност.
- (7) да поощряват приложения, които увеличават използването от страна на потребителите на енергоспестяващи технологии за съществуващи и нови сгради, включително стимули за потребителите да заменят своите стари уреди с по-ефективни.
- (8) да гарантират, че предлаганите на пазара продукти са в съответствие с приложимото законодателство.

⁶⁰ <http://www.smartenergyhome.eu/>.

⁶¹ COM(2008) 241 и актуализираният стратегически преглед на енергетиката.

Комисията:

- (9) ще проучи, в сътрудничество с европейските стандартизационни организации, необходимостта от стандартизационни дейности за покриване на изискванията на директивата относно енергийните характеристики на сградите и за прилагане на други законодателни мерки в областта на енергийната ефективност като директивата за екодизайна, директивата за енергийните етикети и регламента за екомаркировка.
- (10) ще продължи да подкрепя модела за управление на енергията по ISO⁶², който ще предостави на организациите и дружествата широко призната рамка за включване на енергийната ефективност в техните управленски практики.
- (11) ще направи проучване как да бъде подобрена безопасността на електрическите инсталации в сградите, като същевременно бъде повишена тяхната енергийна ефективност и се позволи безопасното интегриране на възобновяеми енергийни източници и други нови приложения.

Комисията ще следи отблизо тези действия, мерки и въздействия в сътрудничество със заинтересованите страни, които следва да докладват за напредъка по прилагането им. В съответствие със заключенията от Съветът по конкурентоспособност от месец май 2009 г., през 2012 г. Комисията ще докладва за прилагането на предложените мерки.

⁶² <http://www.iso.org/iso/pressrelease.htm?refid=Ref1122>.

Приложение I
Инициативи в политиката на ЕС от значение за електротехническата
промишленост

Политиките на ЕС, които са от най-голямо значение за електротехническата промишленост, са:

- Пакетът от мерки за изменението на климата и енергетиката, включително системата за търговия с емисии (EU ETS) и Директива 2009/31/ЕО относно съхранението на въглероден диоксид в геоложки формации⁶³.
- Вътрешният пазар за електроенергия⁶⁴, Съобщение „Енергийна политика за Европа“⁶⁵, Решение № 1364/2006/ЕО за определяне на редица насоки за трансевропейските енергийни мрежи и Зелената книга за трансевропейските енергийни мрежи⁶⁶ като част от втория стратегически преглед на енергетиката⁶⁷, представен през ноември 2008 г.
- „Планът за действие за устойчиво потребление и производство и устойчива промишлена политика“⁶⁸, който цели подобряване на енергийните и екологичните характеристики на продуктите чрез насърчителни мерки (напр. обществени поръчки или данъчни мерки) за стимулиране на продуктите с най-добри показатели.
- Директивата за екодизайна на енергоемки продукти⁶⁹, въз основа на която бяха приети редица мерки за прилагането ѝ за някои продукти. Планът за действие за устойчиво потребление и производство и устойчива промишлена политика включва предложения за разширяване обхвата на директивата за енергоемките продукти, преразглеждане на регламента за екомаркировката и преразглеждане на регламента за схемата на ЕС по управление на околната среда и одитиране и съобщение относно „зелени“ обществени поръчки.
- Планът за действие за енергийната ефективност⁷⁰, който включва 85 законодателни и други мерки, които следва да бъдат приложени между 2007 и 2012 г., обхваща продукти, уреди, сгради, транспорт, преобразуване на енергия, финансиране, насърчителни мерки и т.н. Този план ще бъде преразгледан през 2009 г. През ноември 2008 г. Комисията прие Съобщение относно енергийната ефективност⁷¹, както и предложения за преразглеждане на директивата за етикетирание относно енергийната консумация и за преработване на директивата за енергийните характеристики на сградите.

⁶³ ОВ L 140, 5.6.2009 г.

⁶⁴ COM(2007) 528.

⁶⁵ COM(2007) 1.

⁶⁶ COM(2008) 782.

⁶⁷ http://ec.europa.eu/energy/strategies/2008/2008_11_ser2_en.htm.

⁶⁸ COM(2008) 397.

⁶⁹ 2005/32/ЕО.

⁷⁰ COM(2006) 545.

⁷¹ COM(2008) 772.

- Вторият стратегически преглед на енергетиката⁷², приет през ноември 2008 г., с който се актуализират и доразработват решения, приложими за електротехническата промишленост и други отрасли.
- Планът за действие за екологични технологии⁷³, който се отнася за екологосъобразни и авангардни екологични технологии и продукти, които да бъдат използвани при вземане на решения за инвестиции и закупуване. В него също така са заложили инструменти за финансиране.
- Политиката на сближаване за периода 2007–2013 г., в рамките на която държавите-членки могат да предоставят финансова помощ за електротехническата промишленост съгласно посоченото в настоящото съобщение. Стратегическите насоки на Общността дават приоритет на иновациите, подпомагането на МСП и устойчивото развитие. В отговор на финансовата и икономическа криза политиката на сближаване позволява на държавите-членки да ускорят и увеличат подкрепата за нисковъглеродни услуги и технологии⁷⁴. Предложение за изменение на регламента за ЕФРР например позволява на държавите-членки да отделят до 4 % от общия размер на средствата по ЕФРР за инвестиции в енергийна ефективност и възобновяема енергия в жилищни сгради.
- Предложението за директива за промишлените емисии⁷⁵, която преработва и обединява седем директиви в един-единствен, ясен и съгласуван законодателен инструмент. Това ще бъде от особена полза за околната среда и човешкото здраве благодарение на намаляването на вредните промишлени емисии в целия ЕС, и по-специално чрез по-доброто прилагане на най-добрите налични техники.
- Провежданото в момента проучване на целесъобразността от създаване на браншови съвети по въпросите на заетостта и квалификацията на европейско равнище, които евентуално биха могли да доведат до създаването на такива съвети за електротехническата промишленост, в случай че представителите на отрасъла подкрепят тази инициатива.

⁷² http://ec.europa.eu/energy/strategies/2008/2008_11_ser2_en.htm.

⁷³ COM(2004) 38.

⁷⁴ COM(2008) 876 „Политика на сближаване: инвестиране в реалната икономика“

⁷⁵ COM(2007) 843 окончателен.

Приложение II

Финансиране от ЕС за дейностите на електротехническата промишленост

Следните инструменти са потенциални източници на безвъзмездни средства, заеми, гаранции по заеми, рискови инвестиции, частен дялов капитал, техническа помощ, субсидии за лихвени проценти или рисков капитал.

- Фондовете по политиката на сближаване – за периода 2007-2013 г. държавите-членки планират да използват над 10 млрд. евро от тези фондове за подкрепа на устойчиви енергийни проекти, например инфраструктура, съвместно производство, възобновяема енергия, енергийна ефективност и обучение и услуги, вкл. одит на енергийните характеристики. Тази сума ще бъде допълнена от национално публично, а в някои случаи, и частно финансиране, което може да увеличи двойно нейния размер.

Освен това политиката на сближаване предоставя най-голямата подкрепа от страна на ЕС за МСП – около 55 млрд. евро, които покриват достъпа до капитал, по-комплексни услуги за бизнеса, нови предприятия, кълстерни инициативи, мерки за насърчаване на научноизследователската и развойна дейност, екологични технологии и процеси и т.н. Тази сума също ще бъде допълнена от национален публичен и частен капитал.

- 7-ма Рамкова програма за научноизследователска и развойна дейност⁷⁶ – 2,35 млрд. евро за периода 2007-2013 г. за неядрена енергия като производство на енергия от възобновяеми източници, технологии за улавяне и съхранение на CO₂, технологии за чисти въглища, интелигентни енергийни мрежи, енергийна ефективност и спестявания и знания за създаването на енергийната политика.
- Програмата за конкурентоспособност и иновации⁷⁷ – 700 милиона евро по нейната оперативна програма „Интелигентна енергия – Европа“ за периода 2007-2013 г. са заделени за подкрепа за мерки в области като нисковъглеродна енергия, иновационни технологии, енергийна ефективност и възобновяеми енергийни източници, рационално използване на енергийните ресурси и законодателство в областта на енергетиката.
- Трансевропейските енергийни мрежи⁷⁸ – 155 милиона евро за периода 2007-2013 г. за насърчаване на взаимовръзките и оперативната съвместимост на инфраструктурите за електроенергия и газ.
- Общата селскостопанска политика⁷⁹ – 3 млрд. евро за инвестиции, съобразени с измененията на климата, в развитието на селските райони - като многогодишни енергийни култури, биоенергийни централи, подобряване на енергийната ефективност на съоръженията и възобновяеми енергийни източници за използване в стопанството или на местно равнище⁸⁰.

⁷⁶ http://cordis.europa.eu/fp7/home_en.html.

⁷⁷ http://ec.europa.eu/cip/index_en.htm.; http://ec.europa.eu/energy/intelligent/index_en.html.

⁷⁸ Решение № 1364/2006/ЕО.

⁷⁹ http://ec.europa.eu/agriculture/bioenergy/index_en.htm.

⁸⁰ Регламенти (ЕО) № 1698/2005 и № 1974/2006.

- Европейският социален фонд⁸¹ – за изграждане на капацитет и за професионално обучение, за да се ограничи недостига на квалифицирани кадри при енергийно-ефективните и екологосъобразните технологии.

Допълнителни източници, които могат да бъдат използвани:

- Много държави-членки предлагат стимули за потребителите за закупуване на енергийно-ефективни продукти като например ваучери за купувачите или данъчни облекчения за физическите лица. Ако такива насърчителни мерки се предоставят без дискриминация, свързана с произхода на продукта, като цяло те не представляват държавна помощ. Държавна помощ в подкрепа на екологосъобразни технологии или спестяване на енергия може да бъде отпусната при условията, изложени в Насоките на Общността относно държавната помощ за защита на околната среда⁸², приети като част от пакета мерки за изменението на климата през януари 2008 г. Държавна помощ в подкрепа на научноизследователски и иновационни проекти, кълстери, иновационни действия и за наемане на висококвалифициран персонал може да бъде предоставена на МСП и на големи предприятия съгласно условията, изложени в Рамката на Общността за държавна помощ за научни изследвания, развитие и иновации⁸³.
- Общият регламент за групово освобождаване⁸⁴ предоставя до голяма степен свобода на държавите-членки да предоставят помощи в подкрепа на опазването на околната среда лесно и незабавно, без да нотифицират Комисията.
- В „Наръчника на правилата на Общността за държавни помощи за МСП“⁸⁵ е представено кратко резюме на законодателството във връзка с възможностите за подкрепа на МСП, не само в областта на защитата на околната среда, но и примерно за насърчаване на научноизследователските и иновационните дейности, кълстерите или мерките, свързани с рисков капитал.
- Гаранциите са друга форма на държавна помощ за насърчаване на частното финансиране⁸⁶.
- На 17 декември 2008 г. Комисията прие временна рамка за държавна помощ, с която разреши на държавите-членки да улеснят достъпа до финансиране за дружества чрез субсидиране на обезпечения и на заеми за инвестиции в продукти, отговарящи на повисоки изисквания от тези, залегнали в екологичните стандарти на ЕС. С нея се насърчават чистите технологии и енергийната ефективност⁸⁷.

⁸¹ http://ec.europa.eu/employment_social/esf/index_en.htm.

⁸² http://ec.europa.eu/comm/competition/state_aid/legislation/horizontal.html.

⁸³ ОВ С 323 от 30.12.2006 г., стр. 1.

⁸⁴ <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2006:323:0001:0026:EN:PDF>.

Регламент (ЕО) № 800/2008 на Комисията от 6 август 2008 г. относно деклариране на някои категории помощи за съвместими с общия пазар в приложение на членове 87 и 88 от Договора (Общ регламент за групово освобождаване), ОВ L 214, 9.8.2008 г., стр. 3.

⁸⁵ http://ec.europa.eu/competition/state_aid/studies_reports/sme_handbook.pdf.

⁸⁶ 2008/С 155/02.

⁸⁷ COM(2008) 800, стр.10, изменен на 25.2.2009 г., ОВ С 83, 7.4.2009 г. Консолидирана версия: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2009:083:0001:0015:EN:PDF>.